

דברי תגובה לביקורת של הנרייט דהאן כלב על הספר

Beverly Mizrachi. **Paths to Middle-Class Mobility among Second-Generation Moroccan Immigrant Women in Israel**. Detroit, Michigan: Wayne State University Press. 2013. 203 pages

בברלי מזרחי*

בגיליון הקודם של כתב העת "סוציולוגיה ישראלית" התפרסמה ביקורתה של ד"ר הנרייט דהאן כלב על ספרי. רוב הערותיה נוגעות למתודולוגיה שהשתמשתי בה. ברצוני להגיב על כמה אי-דיוקים המופיעים בביקורת זו.

בראשית הערותיה המבקרת טוענת שבשלבם הקודמים של הקריירה המחקרית שלי השתמשתי במתודולוגיה כמותנית, ובכך רומזת שאיני בקיאה במתודולוגיה האיכותנית שבה השתמשתי בספרי זה. למען הדיוק, בכל העבודה המחקרית שלי השתמשתי רק במתודולוגיה איכותנית ולכן אני שולטת בה היטב.

המבקרת תוהה מדוע השתמשתי בסכמה המעמדית של אריקסון וגולדת'ורפ כדי למקם את המרואיניות בשלוש שכבות של המעמד הבינוני הישראלי. כפי שהסברתי, השתמשתי בסכמה מפני שהיא מגדירה במדויק מעמדות ושכבות בתוך מעמדות, והיא הסכמה המקובלת בקרב חוקרים רבים בנושא מעמדות חברתיים. הנשים שראיינתי במחקרי מיקמו את עצמן באותן שכבות המעמד הבינוני שתאמו את הסכמה של אריקסון וגולדת'ורפ, ועובדה זו הצדיקה גם היא את השימוש שלי בסכמה.

בניגוד לטענתה של המבקרת, הנתונים הסטטיסטיים שהצגתי בספרי מתייחסים רק לנשים מרוקאיות ולא לכלל הנשים המזרחיות. כדי להציג נתונים על הקבוצה הזאת בלבד הסתמכתי על מפקדי האוכלוסין מהשנים 1983 ו-1995, הכוללים את הסטטיסטיקה הרחבה ביותר על נשים ילידות ישראל שהן בנות הדור השני למהגרות בארץ. בחירותיי להתמקד בדור שני של מהגרות ממרוקו ולהתרכז בנשים הגרות בירושלים מוסברות בעמ' 6 בספר.

בכל ששת סיפורי החיים שמוצגים בספרי סיפרו הנשים בקולותיהן על המכשולים שעמדו בפניהן, על ההזדמנויות שנקרו בדרכן ועל התנסויותיהן בניעות לתוך המעמד הבינוני הישראלי ובתוכו. השיח שלהן היה שיח מגדרי ולא שיח פמיניסטי, ולכן השתמשתי בתיאוריות מגדריות לניתוח הסיפורים שלהן. לו הייתי מנסה לכפות על הסיפורים תיאוריות פמיניסטיות הייתי סוטה מהעיקרון החשוב ביותר במתודולוגיה האיכותנית, שלפיו בגישה זו תיאוריות אמורות "לצמוח מהשטח".

* המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה והמחלקה לקרימינולוגיה, המכללה האקדמית אשקלון
זוהי תגובה להערותיה של ד"ר הנרייט דהאן כלב על ספר זה, כפי שהתפרסמו בגיליון האחרון של
סוציולוגיה ישראלית [דהאן כלב, ה' (2014). סוציולוגיה ישראלית, טו(1), עמ' 205-207].